

УДК 339.543

Кошонько О.В.
кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник
Науково-дослідного центру митної справи
Науково-дослідного інституту фіскальної політики

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ФУНКЦІЙ МИТНИЦЬ ДФС УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ У МІЖНАРОДНИХ ПОШТОВИХ ВІДПРАВЛЕННЯХ

АНОТАЦІЯ

У статті запропоновано авторський підхід до формування функцій митниць ДФС України під час здійснення міжнародного поштового обміну. Розглянуто функції, які виконують митниці ДФС України під час переміщення товарів у міжнародних поштових відправленнях. Визначено особливості реалізації функцій органу доходів і зборів під час переміщення товарів чи предметів у міжнародних поштових відправленнях.

Ключові слова: функції, міжнародні поштові відправлення, орган доходів і зборів, митниця, міжнародний поштовий обмін.

АННОТАЦИЯ

В статье предложен авторский подход к формированию функций таможен ДФС Украины при осуществлении международного почтового обмена. Рассмотрены функции, которые выполняют таможи ДФС Украины при перемещении товаров в международных почтовых отправлениях. Определены особенности реализации функций органа доходов и сборов при перемещении товаров или предметов в международных почтовых отправлениях.

Ключевые слова: функции, международные почтовые отправления, орган доходов и сборов, таможня, международный почтовый обмен.

ANNOTATION

The article proposes the author's approach to the formation of functions of customs of the SFS of Ukraine during the implementation of the international postal exchange. The functions performed by customs of the SFS of Ukraine during the goods transfer in international postal items are considered. The features of the implementation of functions by the body of revenues and charges during the movement of goods or objects in international postal items are determined.

Key words: functions, international postal items, body of incomes and charges, customs, international post exchange.

Постановка проблеми. Одним з пріоритетних напрямів утворення системи органів доходів і зборів України як ефективно спроможної системи суб'єктів здійснення державної митної справи стало чітке окреслення меж покладеної на зазначених суб'єктів компетенції, структурування здійснюваних ними функцій та процедур, спрямованих на реалізацію державної митної справи. Адже побудувати стійкий та злагоджений механізм реалізації державної митної справи можна лише тоді, коли чітко визначено перелік та зміст основних завдань, функцій та процедур, здійснюваних митницями ДФС України, належним чином врегульовано та впорядковано процес їх реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями реалізації функцій митниці займалися такі науковці, як О. Єгоров, О. Гребельник, Т. Мельник, Ю. Рожкова.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кіль-

кість праць, проблема реалізації функцій органу доходів і зборів у процесі міжнародного поштового обміну залишається недостатньо вирішеною.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою статті є висвітлення питання реалізації функцій органу доходів і зборів на митному кордоні під час переміщення товарів у міжнародних поштових відправленнях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Незважаючи на те, що МКУ є одним з небагатьох законів, в яких закріплено регламентні та процедурні норми, досить широкий перелік функцій та процедур, здійснюваних органами доходів і зборів України, виникають певні труднощі в процесі їх реалізації. Крім того, врегулювати такий величезний масив закріплених за органами доходів і зборів України завдань, функцій та процедур, а також належним чином розробити процедурну форму реалізації повноважень у державній митній справі, закріплених за цими структурами, тільки за допомогою положень МКУ практично неможливо. У зв'язку з цим процедури реалізації повноважень органів доходів і зборів України врегульовано розпорядчими актами ДФС України.

Зміна структури та логіки існування органів митного спрямування ДФС України сприяла розробленню сучасних способів об'єктивізації здійснюваних ними функцій, тобто специфічних, відносно самостійних та якісно однорідних складових діяльності, які характеризуються цільовою спрямованістю на досягнення мети та виконання завдань, що стоять перед митницями ДФС України [2, с. 101].

Вважається, що функції, які здійснюють митниці ДФС України, є елементами їх компетенції, втіленими в певну процедурну форму згідно з актуалізованими завданнями та призначенням системи суб'єктів здійснення державної митної справи. У зв'язку з цим кожна з таких функцій є симбіозом певного масиву процедур, які спрямовані на реалізацію тієї чи іншої функції [5, с. 186].

Незважаючи на те, що система функцій, які здійснюються органами доходів і зборів України, є тісно закріпленою, проведення чіткої межі між ними все ж таки можливе, адже кожна з таких функцій має визначену сферу дії, коло відповідних повноважень, відповідні принципи та методи їх реалізації, а також

комплекс процедур, спрямованих на реалізацію тієї чи іншої функції, здійснюваної структурними підрозділами митниць ДФС України.

Зазначимо, що процедура реалізації функцій органів митного спрямування ДФС України є встановленим процесуальними правовими нормами порядком діяльності органів митного спрямування ДФС України щодо застосування матеріальних норм законодавства України з питань державної митної справи. Кожна з процедур, спрямована на реалізацію функцій органів митного спрямування ДФС України, є системою встановлених обов'язкових правил, закріплених нормами законодавства України з питань державної митної справи. Такі правила є основою створення умов для ефективної реалізації функцій органів митного спрямування ДФС України [5, с. 188].

Законодавчо закріплено, що митна справа є інструментом державного адміністрування, а саме сукупністю методів та засобів забезпечення дотримання заходів митно-тарифного регулювання, заборон та обмежень, встановлених відповідно до чинного законодавства України про державне регулювання зовнішньоторговельної діяльності, пов'язаної з переміщенням товарів, транспортних засобів та інших предметів через митний кордон держави. Таке визначення містить функціональний підхід до управління митною справою.

Митна справа за системного підходу – це сфера державної політики, особлива галузь державних інтересів, специфічний напрям діяльності системи державної влади з регулювання та контролю зовнішньоторговельної діяльності. Об'єднуючи перераховані вище підходи, митна справа є реалізацією системних митних функцій, а саме регулюючої, контрольної, фіскальної, правоохоронної, інформаційно-аналітичної. Такий підхід дає змогу розглядати митну справу як єдину технологію реалізації системних митних функцій. Під функціями органів доходів і зборів слід розуміти комплекс взаємопов'язаних, визначених у статусі та заснованих на безперервному обміні інформацією організаційно-правових впливів, його структурних підрозділів, службовців, які забезпечують об'єкти управління політичною, економічною, методичною орієнтацією, матеріальними, технічними, трудовими та іншими ресурсами, спрямованими на досягнення цілей, що стоять перед системою управління загалом. Функції органу доходів і зборів є похідними від функцій держави, вони відображають матеріальне утримання управлінської діяльності, їх перелік міститься в актах, що регулюють правове становище митниць у загальній системі органів державної влади. Реалізація системних функцій органів доходів і зборів за напрямками діяльності, а саме у сфері міжнародного обміну, забезпечується відповідними митними технологіями – технологіями діяльності митниці.

Розглядаючи технологію митного оформлення та контролю товарів, що переміщуються в

міжнародних поштових відправленнях (далі – МПВ), можемо констатувати, що під час виконання цієї технології реалізовані функції митниці, які представлені на рис. 1.

Як видно з рис. 1, функція регулятора товарообміну виявляється у виконанні митницею ролі економічного та адміністративного інструмента зовнішньоекономічної політики держави, яка полягає у створенні обмежень або стимулів щодо виходу на національний ринок товарів чи предметів, які пересилаються в МПВ та МЄВ, або експорту товарів/предметів на зовнішній ринок.

Функція контролю за дотриманням законодавства України з питань митної справи є митним контролем у широкому розумінні цього поняття та включає всю сукупність контрольних заходів органів доходів та зборів, спрямованих на:

- забезпечення законності у сфері переміщення (пересилання) товарів, предметів через митний кордон шляхом міжнародного поштового обміну;

- аналіз ефективності здійснення процедур митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України громадянами;

- аналіз та контроль з використанням електронних баз даних порядку проведення митних процедур та виконання митних формальностей митними постами (відділами митного оформлення) під час пропуску через митний кордон України товарів чи інших предметів у МПВ;

- забезпечення взаємодії митниці ДФС України з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, громадськими, міжнародними організаціями й установами з питань декларування, митного контролю та оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України в міжнародних поштових та експрес-відправленнях (здійснюється через перевірку відомостей, засвідчених у митній декларації, під час митного оформлення товарів та інших предметів відповідно до наявності вантажу та супровідних документів, необхідних для здійснення митного контролю в зоні діяльності митниці);

- здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України громадянами [1; 3, с. 80–84; 4, с. 98–110].

Фіскальна функція полягає в тому, що митниця фактично виконує функції податкової, нараховує та справляє в зоні своєї діяльності митні платежі під час переміщення (пересилання) товарів чи інших предметів у міжнародних поштових та експрес-відправленнях, утримання яких, відповідно до передбачених чинним законодавством заходів митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, покладено на органи доходів і зборів (мито, акцизний податок, податок на додану вартість під час імпорту товарів), і несе відповідальність за

Рис. 1. Функції митниці під час здійснення міжнародного поштового обміну

своєчасність перерахувань отриманих коштів до державного бюджету.

Реалізація фіскальної функції відбувається шляхом:

- здійснення контролю за визначенням митної вартості, а саме оптимізація статистичної цінової бази товарів, застосування копій експортних вантажних декларацій, рахунків-фактур, завірених посадовими особами митниць держав-експортерів, досягнення домовленостей щодо обміну статистичною інформацією, реєстрами декларацій з митними службами іноземних держав, здійснення поглибленого моніторингу результатів визначення митної вартості, визначення системи критеріїв ризику, аналізу та вибіркості контролю митної вартості з метою прискорення товарообігу товарів, впровадження системи управління ризиками з метою недопущення ухилення від сплати митних платежів, відпрацювання попереджувальних заходів, спрямованих на прогнозування та недопущення можливих порушень під час декларування митної вартості;

- здійснення валютного контролю, а саме посилення контролю за фактичним здійсненням експорту, правильністю визначення вартості експортованих товарів (у разі її завищення це здійснюється з метою недопущення повернення надмірних сум ПДВ, у разі її заниження – з метою повернення повної суми валютної виручки в рахунок оплати експорту); боротьба з псевдоекспортом, правильне засто-

сування валютного курсу з метою недопущення порушення співвідношення цін на експортні та імпорتنі товари;

- здійснення умовно-гарантійного контролю, а саме застосування гарантійної системи перебування ввезених товарів на території України нефінансового (заставного) характеру, що дає можливість суб'єктам ЗЕД не вилучати значні додаткові фінанси, ширше використовувати гарантії банків, фінансово-кредитні та інші матеріально відповідальні установи, вдосконалювати механізм попередньої сплати митних платежів, проводити пост-ревізії суб'єктів ЗЕД, які отримали товари в режимі пільгового оподаткування, з метою підтвердження факту їх використання за призначенням;

- аналізу та пошуку шляхів ліквідації надтарифних та псевдотарифних механізмів митно-тарифного регулювання, а саме надмірної деталізації та значної диференціації в розмірах ставок ввізного мита на однорідні товари; наявності значної кількості пільг по сплаті ввізного мита для окремих суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності; ігнорування галузевими міністерствами та відомствами основних принципів підготовки законодавчих актів з питань митно-тарифного регулювання, зокрема підготовка ними пропозицій щодо деталізації товарів за комерційними назвами, маркою та призначенням для споживання в окремій галузі; відміна надвисоких ставок мита, які практично призупиняють ввезення товарів, на які їх введено,

тому не відіграють ролі економічного регулятора й мають відверто заборонний характер.

Правоохоронна функція реалізується щодо вжиття заходів спільно з іншими правоохоронними органами, які спрямовані на попередження незаконного переміщення (пересилання) за межі території предметів, які є національним, історичним і культурним багатством країни, зброї, отруйних, сильнодіючих та радіоактивних речовин, наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, фальсифікованих лікарських засобів та інших предметів правопорушень; виконання нормативно-правових актів з питань безпосереднього здійснення митної справи, організації та регулювання митного контролю, боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил, які ґрунтуються на чинному законодавстві, що призначені до виконання в межах компетенції митницею та є обов'язковими для всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Сутність інформаційно-аналітичної функції полягає в отриманні попередньої інформації щодо товарів чи інших предметів, які переміщуються (пересилаються) в результаті міжнародного поштового обміну; попередженні настання ймовірних ризиків незаконного переміщення заборонених для імпорту/експорту товарів чи інших предметів через митний кордон України в міжнародних поштових та експрес-відправленнях; аналізуванні та оцінюванні ризиків, причин та умов, що призвели до виникнення ризику, з метою розроблення профілів ризику та інших заходів з управління ризиками; збиранні, накопиченні, систематизації та аналізуванні інформації щодо результатів митного контролю та митного оформлення товарів чи інших предметів, що переміщуються (пересилаються) в процесі міжнародного поштового обміну; наданні, відповідно до встановленої ДФС, форм звітності за напрямом управління ризиками Департаменту організації митного контролю ДФС.

Адже, незважаючи на те, що сьогодні функції системи органів митного спрямування ДФС України та процедури, спрямовані на здійснення державної митної справи, досить чітко передбачені законодавством України з питань державної митної справи, їх різноманіття та розосередження поняття «реалізація виключно фіскальної функції органів доходів і зборів України» сприяють формуванню різноманітних трактувань функцій митниць ДФС України та процедур, спрямованих на здійснення державної митної справи. Крім того, такий стан речей ускладнює не тільки процес здійснення митницями ДФС України державної митної справи, але й безпосередньо розуміння посадовими особами митниць ДФС України своїх завдань, функцій та призначення.

Вищезазначені функції органи доходів і зборів виконують у зв'язку з тим, що під час переміщення через митний кордон товарів незалежно від виду переміщення існує можливість

систематизації та опрацювання інформації з метою прийняття обґрунтованих рішень щодо переміщення товарів у міжнародних поштових та експрес-відправленнях. Під час митного контролю здійснюється перевірка наявності в документах інформації про товар з фактичними даними про товар, виявляються невідповідності між двома видами інформації, виправляються помилки, а також попереджаються ризики та можливі збитки для держави. При цьому з'ясовуються та усуваються причини, а також умови появи митних правопорушень, відбувається вжиття заходів щодо встановлення причетних до них осіб, наводиться юридична кваліфікація цих порушень.

Висновки. Отже, відповідно до можливостей органів доходів і зборів та ефективності їх використання, митниці є опосередкованим регулятором економічної та фінансової підсистемою економіки держави (відзначимо, що проблема впливу митного фактору може бути переведена зі сфери опосередкованого у сферу безпосереднього регулювання). При цьому існує принципова можливість якісної зміни місця й ролі митниці у державно-економічному та соціальному житті країни. Відповідно, можна зробити висновок, що сьогодні роботу митниці можна віднести до факторів економічної, соціальної та навіть політичної стабільності. А це означає, що від ефективності роботи органів доходів і зборів, а саме від якісного виконання підрозділами державної митниці своїх функціональних обов'язків, залежить рівень виконання різних державних програм, зокрема соціальних.

Орган доходів і зборів, будучи не тільки контролюючим та правоохоронним органом, але й ефективним регулятором зовнішньоекономічної діяльності, сприяє розвитку економічної підсистеми в окремо взятому регіоні (прилеглий до митниці території) та держави загалом.

Зі впровадженням нових технологій, які передбачають «безпаперове» декларування переміщуваних товарів і предметів, оперативна обробка й передача інформації спрощують процедуру митного оформлення, відповідно, скорочують витрати й час на проходження митних формальностей учасникам ЗЕД. Ефективна система митного регулювання (надання пільг і преференцій) сприяє розвитку окремих галузей, розвитку інфраструктури прилеглих до митниці територій, впровадженню прогресивних форм митного оформлення та митного контролю.

Отже, для нормального функціонування та розвитку економічної підсистеми країни використовуються такі основні функції митниці, як функції митного регулювання, митного контролю та інформаційно-аналітична. Ефективна система митного регулювання (надання пільг, преференцій) сприяє розвитку окремих галузей, інфраструктури прилеглої до митниці території, що позитивно позначається на соціально-економічному розвитку окремого регіону та держави загалом.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Про затвердження Порядку взаємодії територіальних органів ДФС України, місцевих фінансових органів та територіальних органів, Державної казначейської служби України у процесі повернення платникам податків помилково та/або надміру сплачених сум грошових зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України від 15 грудня 2016 р. № 1146. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE28124.html.
2. Приймаченко Д. Митна політика держави та її реалізація митними органами: монографія. Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2006. 332 с.
3. Федотов О. Деякі питання діяльності митниць в системі територіальних органів Міцдоходів на місцях. Актуальні проблеми розвитку права і держави в умовах міжнародних інтеграційних процесів: мат. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 29 листопада 2013 р.). Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2013. С. 216–218.
4. Федотов О. Взаємодія та координація діяльності територіальних органів митного спрямування Державної фіскальної служби України з місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування. Проблеми законності. 2016. Вип. 133. С. 98–110.
5. Федотов О. Адміністративно-правова концепція здійснення державної митної справи: дис. ... докт. юрид. наук: спец. 12.00.07. Одеса, 2016. 457 с.

REFERENCES:

1. The Ministry of Finance of Ukraine (2016) The Order of Ukraine "Pro zatverdzhennia Poriadku vzaiemodii terytorialnykh orhaniv DFS Ukrainy, mistsevykh finansovykh orhaniv ta terytorialnykh orhaniv. Derzhavnoi kaznacheiskoi sluzhby Ukrainy u protseci povernennia platnykam podatkov pomytkovo ta/abo nadmiru splachenykh sum hroshovykh zoboviazan", available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE28124.html.
2. Pryimachenko D. (2006) Mytna polityka derzhavy ta yii realizatsiia mytnymy orhanamy: monohrafiia [Customs policy of the state and its realization by the customs authorities: monograph], Akademiia mytnoi sluzhby Ukrainy, Dnipropetrovsk, Ukraine.
3. Fedotov O. (2013) "Some issues of the activities of customs in the system of territorial bodies of local incomes". Aktualni problemy rozvytku prava i derzhavy v umovakh mizhnarodnykh intehratsiinykh protsesiv: mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Dnipropetrovsk, 29 November 2013), pp. 216–218.
4. Fedotov O. (2016) "Interaction and coordination of activity of territorial bodies of customs direction of the State fiscal service of Ukraine with local state administrations and local self-government bodies". Problemy zakonnosti, 2016, no. 133, pp. 98–110.
5. Fedotov O. (2016) "Administrative-legal concept of implementation of the state customs business", Abstract of Ph.D. dissertation, Administrative law and process; finance law; information law, National University "Odesa Law Academy", Odesa, Ukraine.

Koshonko O.V.
*Candidate of Economic Sciences,
Senior Research Scholar,
Research Centre for Customs of Research Institute of Fiscal Policy,
National University of State Fiscal Service of Ukraine*

**FEATURES OF IMPLEMENTING FUNCTIONS
BY CUSTOMS OF SFS OF UKRAINE IN THE GOODS TRANSFER
BY INTERNATIONAL POSTAL ITEMS**

The article proposes the author's approach to the formation of functions of customs of the SFS of Ukraine during the implementation of the international postal exchange. The functions performed by customs of the SFS of Ukraine during the goods transfer in international postal items are considered. The features of the implementation of functions by the body of revenues and charges during the movement of goods or objects in international postal items are determined.

Despite the fact that the system of functions performed by the revenue and expenditure authorities of Ukraine is tightly circulated, it is nevertheless possible to draw a clear distinction between them, since each of these functions has a definite scope, a range of relevant powers, relevant principles and methods for their implementation, as well as a set of procedures aimed at the implementation of one or another function performed by the structural divisions of customs of the SFS of Ukraine.

Customs affairs are represented by the implementation of systemic customs functions: regulatory, control, fiscal, law enforcement, information and analytical. Such an approach allows considering customs affairs in the form of a unified technology for the implementation of system customs functions. Functions of revenue and expenditure bodies should mean a set of interrelated, defined in the status, and based on the continuous exchange of information organizational and legal influences, its structural units, employees who provide objects of management with political, economic, methodical orientation, material, technical, labour, and other resources, and are aimed at achieving the goals facing the management system as a whole. Functions of the body of revenues and fees are derived from the state functions, they reflect the material maintenance of management activities, and their list is contained in the acts regulating the legal status of customs in the general system of state authorities. Implementation of system functions of income and fees bodies in the areas of activity, namely in the field of international exchange, is provided by the relevant customs technologies.

In accordance with the possibilities of income and fees bodies and the efficiency of their use, customs are indirect regulators of the economic and financial subsystems of the state's economy (note that the problem of the impact of the customs factor can be transferred from the sphere of indirect regulation to the sphere of direct one). In this case, there is a fundamental possibility of qualitative change in the place and role of the customs in the state-economic and social life of the country. Accordingly, one can conclude that for today the work of the customs can be attributed to factors of economic, social, and even political stability. And this means that the level of performance of various state programs, including social ones, depends on the efficiency of the work of the income and fees authorities, namely, on the qualitative performance of responsibilities by the state customs units.